

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 75/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť R. B., B., zastúpeného advokátkou JUDr. M. K., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základného práva zaručeného v čl. 42 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 15 P 309/04 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. B. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. augusta 2008 doručená sťažnosť R. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 P 309/04.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo najmä, že: «... Dňa 01. 07. 2004 som podal na Okresný súd Bratislava IV. ...žalobný návrh, ktorým som sa dožadoval, aby Okresný súd Bratislava IV. svojim rozhodnutím, upravil styk s mojimi maloletými deťmi D. B., nar... a K. B., nar..., ktoré sa narodili v manželstve, ktoré som dňa 20. 10. 1995 uzatvoril so S. K. Predmetný návrh bol na uvedenom súde zaregistrovaný pod sp. zn. 14 P 142/2004. Okresný súd Bratislava IV. svojim uznesením rozhodol, že môj návrh na začatie predmetného konania z dôvodu miestnej nepríslušnosti, bude postúpený Okresnému súdu v Žiline. Na uvedenom súde bol kde bol zaregistrovaný pod sp. zn. 15P/309/2004. Obidve maloleté deti na základe uznesenia Okresného súdu v Žiline, boli zastúpené kolíznym opatrovníkom, ktorým bol Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Ž., o čom som bol upovedomený z listom zo dňa 19. 8. 2004. Dňa 26. 8. 2004 sa na požiadanie súdu k môjmu žalobnému návrhu, vyjadrila moja v tom čase manželka, matka našich maloletých detí S. K. Svoje vyjadrenie doplnila dňa 7. 10. 2004 „dodatkom k vyjadreniu“.»

V ďalšej časti svojej sťažnosti sťažovateľ podrobne popísal dôvody podania svojho návrhu okresnému súdu, pričom zvýraznil, že: «Vzhľadom k tomu, že matka našich maloletých detí mi bránila stretávať sa s nimi, robila všetko preto, aby medzi mnou a deťmi došlo k citovému odcudzeniu (a toho, vzhľadom na vek mladšej dcéry som sa obával najviac), podal som dňa 1. 7. 2004 v zmysle ustanovenia § 19 ods. 2 a § 35 Zákona o rodine na Okresný súd Bratislava IV. „Návrh na úpravu styku s mojimi maloletými deťmi na čas do rozvodu“... Ako miestne nepríslušné podanie (deti mali už trvalé bydlisko v Ž.) bolo toto postúpené na Okresný súd v Žiline, ktorému vo veľmi krátkom čase, bolo doručené vyjadrenie matky našich detí k predmetnému návrhu. S jej návrhom úpravy môjho styku s našimi deťmi, uvedeným v jej podaní, by som v tom čase aj súhlasil. V tom čase už vôbec nič nebránilo Okresnému súdu v Žiline, aby vo veci konal. Keďže bezdôvodne nekonal, obrátil som sa dňa 3. 5. 2005 so svojou sťažnosťou na predsedu Okresného súdu v Žiline a upozornil som ho na skutočnosť, že v predmetnej veci dochádza k porušovaniu môjho ústavného práva, ktoré mi zaručuje, že „každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov“. Súd som upozornil na dôsledky, ktoré má nadmerná dĺžka konania resp. nekonania súdu v predmetnej veci. Okresný súd, vzhľadom na závažnosť predmetu

sporu, mal v konaní postupovať s osobitnou pozornosťou. Som toho názoru, že posúdenie a rozhodnutie v predmetnej veci, nebolo vôbec náročné a ani zložité, ale i napriek tomu, súd nekonal. Predseda Okresného súdu v Žiline JUDr. P. H., mi listom zo dňa 19. 5. 2005 zn. Spr. 2111/05 oznámil stanovisko súdu k podanej sťažnosti, a to v tom zmysle, že uviedol že dňa 28. 4. 2005 (teda po 9 mesiacoch od jeho podania) bol predmetný spis predložený na vybavenie, zákonnému sudcovi a v liste prisľúbil, že predpokladaný termín vytýčenia pojednávania v predmetnej veci bol stanovený na mesiace 6/2005 alebo 7/2005. Následne Okresný súd v Žiline v predmetnej veci vytýčil dve pojednávania, prvé na deň 27. 7. 2005 a druhé na deň 18. 10. 2005. Obidva vytýčené termíny pojednávania bez uvedenia dôvodu zrušil. Matka našich maloletých detí, podala dňa 25. 7. 2005 (teda rok po mojom podaní) na Okresný súd v Žiline, v tej istej veci v akej bol môj návrh (...) podanie, v ktorom žiadala navyše, aby súd vydal predbežné opatrenie vo veci stanovenia výšky vyživovacej povinnosti voči našim maloletým deťom. O obsahu jej podania, však už rozhodoval aj Okresný súd v Bratislave v našom na tom súde prebiehajúcim rozvodovom konaní. Okresný súd v Žiline v jej veci v neskoršom čase podanej, bol schopný do 30 dní rozhodnúť. Vzhľadom, k tomu, že som pravidelne mesačne, nie malou čiastkou, prispieval na výživu našich detí, navrhnuté predbežné opatrenie, svojim znesením Okresný súd Žiline zamietol. Som presvedčený, že Okresný súd v Žiline v súvislosti s vydaním uznesenia sp. zn. 15 P/309/2004-57, vo veci návrhu podania predmetného predbežného opatrenia, sa musel oboznámiť aj s mojim podaním návrhu na úpravu styku s maloletými deťmi na čas do rozvodu, a teda nič mu nebránilo, aby v mojej veci rozhodol, a to súčasne s vydaním predmetného uznesenia. Ale neurobil tak, a vo veci môjho podania zo dňa 1. 7. 2004 ani v tomto čase vôbec nekonal. Jeho prvé konanie v predmetnej veci, ktoré sa aj uskutočnilo, bolo vytýčené na deň 20. 5. 2008, teda bez dvoch mesiacov 4 roky. Okresný súd v Žiline, dovtedy vôbec nekonal, aby napokon rozhodol Rozsudkom zo dňa 20. 5. 2008 vedeného pod č. k. 15 P/309/2004-160, ktorým môj návrh na úpravu styku s deťmi, zamietol. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť dňom 20. 6. 2008. ... V predmetnej veci nevykonala Okresný súd v Žiline odo dňa podania môjho návrhu, žiadne efektívne úkony, ktoré by viedli k odstráneniu právnej neistoty v ktorej som žil až do ukončenia súdneho konania, vo veci rozvodu a úpravy práv k maloletým deťom na čas po rozvode. Dovtedy som žil v neustálom strese a v strachu o citový vývoj našich detí a hlavne z obavy, aby sa mi z dôvodu odlúčenia, deti citovo

neodcudzili. ... Mohol som tento čas venovať svojim deťom a ich svojim záľubám. So mnou duševne trpeli aj moji rodičia, ktorí sa nemohli bezdôvodne stretávať so svojimi dvomi vnučkami.

Na Okresnom súde Bratislava IV. pod č. k. 4C/12/2004 prebiehalo súdne konanie, vo veci rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode. Keď som videl, že moja t. č. manželka, svojim konaním vo veci rozvodu na súde, tento umelo predlžuje a Okresný súd Žilina v mojej veci o úpravu styku s mojimi maloletými deťmi na čas do rozvodu vôbec nekoná, požiadal som písomne o pomoc sudkyňu Okresného súdu Bratislava IV., ktorá viedla rozvodové konanie o urýchlenie rozhodnutia vo veci rozvodu, čo podľa sudkyne nebolo možné, avšak na najbližšom súdnom pojednávaní, t. č. manželku dôrazne upozornila na následky jej konania. V snahe, aby som sa mohol stretávať so svojimi deťmi, obrátil som sa o pomoc aj na súdom prideleného kolízneho opatrovníka, ktorým bol Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Ž., avšak bezvýsledne, toho v uvedenej veci nezaujímalo vôbec nič. Medzitým moja t. č. manželka zmenila bydlisko a s deťmi sa odsťahovala na mne neznáme miesto, zdôvodňovala to neodôvodnenou obavou o fyzický útok na jej osobu z mojej strany. V tejto veci konal aj Obvodný úrad v B., po jej oznámení o priestupku voči občianskemu spolunažívaniu. ...Konanie po vykonanom dokazovaní Obvodný úrad ako nedôvodné zastavil. Vzhľadom k tomu, že aj rodičia mojej t. č. manželky mi odmietla udať miesto pobytu mojich detí, a moja t. č. manželka dlhodobo trpela duševnými poruchami (dlhodobo navštevovala ambulanciu klinickej psychológie PhDr. S. J. v Ž.), v obave o moje deti, som sa obrátil o pomoc na Okresné riaditeľstvo PZ v Ž., ktoré síce novú adresu, na ktorej žili moje deti zistilo, avšak nechcelo mi ju oznámiť, oznámilo mi len, že deti sú v poriadku. Viac mi pomôcť nemohli, ako uviedli z dôvodu, že naše manželstvo ešte nebolo rozvedené a deti neboli v tom čase zverené do opatery a výchovy ani jednému z rodičov. ... Matka našich detí vedome sa snažila úplne zabrániť v styku s mojimi dcérami a takto nás od seba citovo odcudziť, čo sa jej u staršej dcéry D. aj podarilo. ... Manželstvo s matkou mojich detí S. K. bolo právoplatne rozvedené ku dňu 28. 6. 2006 a bolo rozhodnuté na základe uzavretej rodičovskej dohody (pristúpil som na návrh matky mojich detí z obavy, aby som svoje deti nestratil úplne) aj o mojom styku s mojimi maloletými deťmi na čas po rozvode. ... Okresný súd v Žiline svojim konaním porušil moje základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

resp. porušil moje právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jeho konanie považujem za právne neakceptovateľné.

Z hore uvedených dôvodov navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky vo veci vydal toto rozhodnutie:

Ústavný súd podľa zistení vyslovuje, že v súdnom konaní pred Okresným súdom Žilina č. k. 15 P/309/2004 v období od 7. 10. 2004 do 20. 6. 2008 došlo k zbytočným prietiahom v konaní, čím bolo porušené ústavné právo sťažovateľa zakotvené v Ústave Slovenskej republiky, čl. 48 ods. 2. ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Okresný súd v Žiline nezabezpečil sťažovateľove rodičovské právo voči jeho maloletým deťom, čo je v rozpore s právom, ktoré mu garantuje Ústava Slovenskej republiky v jej piatom oddieli v odseku. 4, čl. 42. Okresný súd, tým, že nekonal vo veci, neumožnil sťažovateľovi výkon jeho rodičovských práv, ktoré z dôvodu nezákonného konania matky jeho detí, nemohol realizovať. Porušenie tohto práva už nemožno napraviť.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky finančné zadosťučinenie a uložil, aby Okresný súd v Žiline, v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, vyplatil sťažovateľovi čiastku 450 000,- Sk (slovom štyristopäťdesiat tisíc slovenských korún). Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných prietahov v súdnom konaní a jednak ujmu v dôsledku toho, že nemohol vykonávať svoje rodičovské práva, dlhodobo sa nemohol domôcť svojho zákonom chráneného práva, čo mu spôsobovalo značné dlhodobé duševné stresy. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 6 632,- Sk (za 2 právne úkony: prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti z dôvodu trov právneho zastúpenia advokátkou JUDr. M. K., so sídlom B.)»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ako to zo sťažnostného návrhu (petitu) vyplýva, v dôsledku toho aj základného práva zaručeného v čl. 42 ods. 4 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 P 309/04.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Podľa čl. 42 ods. 4 ústavy zákon ustanoví, za akých podmienok majú občania pri štúdiu právo na pomoc štátu.

1. Sťažovateľ namietal predovšetkým porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa označených článkov ústavy a dohovoru (pričom následkom porušenia týchto práv malo dôjsť aj k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 42 ods. 4 ústavy).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte trvalo (napr. I. ÚS 22/01, I. ÚS 77/02, I. ÚS 116/02). Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť odmietne

ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) bez ohľadu na to, z akých dôvodov skončilo toto porušovanie (II. ÚS 139/02).

Z podania sťažovateľa vyplýva, že napadnuté konanie bolo na okresnom súde právoplatne skončené 20. júna 2008. Samotný sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že: *„Okresný súd v Žiline... napokon rozhodol Rozsudkom zo dňa 20. 5. 2008 vedeného pod č. k. 15 P/309/2004-160, ktorým môj návrh na úpravu styku s deťmi, zamietol. Predmetný rozsudok nadobudol právoplatnosť dňom 20. 6. 2008.“* Sťažovateľ sa napriek uvedeným skutočnostiam na ústavný súd obrátil so svojou sťažnosťou až podaním z 29. júla 2008, t. j. v čase, keď porušenie označeného základného práva na súde, ktorého označil za účastníka konania, už netrvalo a konanie o jeho sťažnosti pred ústavným súdom nebolo spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (mutatis mutandis I. ÚS 6/03).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, a pretože sťažovateľ sa v predmetnej veci domáhal ochrany svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) v čase, keď v označenom konaní pred okresným súdom namietané porušenie práva už netrvalo, a teda bola odstránená jeho právna neistota, pripadalo do úvahy odmietnutie predmetnej sťažnosti aj pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

Nad rámec uvedeného ústavný súd poznamenáva, že v okolnostiach danej veci právna neistota sťažovateľa bola paradoxne odstránená materiálne už „rozvodovým“ rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV č. k. 4 C 12/04-160 z 2. mája 2006, ktorým bola schválená aj rodičovská dohoda o zverení maloletých detí na čas po rozvode do osobnej starostlivosti matky a súčasne aj o určení výživného, ale aj o úprave styku otca s oboma maloletými deťmi.

2. Sťažovateľ, ktorý je kvalifikovane právne zastúpený, v petite svojej sťažnosti namietal aj porušenie svojho práva zaručeného v čl. 42 ods. 4 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 P 309/04.

V tejto časti napadnutého konania ani nemohlo dôjsť k zásahu do jeho základného práva zaručeného v čl. 42 ods. 4 ústavy, pretože v tejto časti je sťažnosť nezlučiteľná ratione materiae a z tohto dôvodu ju treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

Navyše možno dodať, že ak sťažovateľ chcel namietať to, že v dôsledku porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 42 ods. 4 ústavy, ústavný súd poukazuje na to, že z predošlej časti tohto rozhodnutia vyplýva, že sťažovateľ - ktorý je kvalifikovane právne zastúpený - sťažnosť na zbytočné prieťahy v konaní podal v čase, keď zbytočné prieťahy ani nemohli trvať, a preto „ústavný súd sa už nemohol zaoberať opodstatnenosťou námietok uvedených v sťažnosti“ a nebolo možné ani konštatovať vyslovenie porušenia tých základných práv, ktorých dôsledkom malo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 42 ods. 4 ústavy. Vychádzajúc z týchto skutočností nevyplýva žiadna možnosť porušenia základného označeného práva sťažovateľa, realnosť ktorej by mohol ústavný súd posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, preto prichádzalo do úvahy sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2009